

УДК 130.2:[7.035.7:7.045](4)

С. П. Стоян, д-р філос. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033, Україна
sstoyan1974@gmail.com

ДЕНИС КОПИЛОВ: ФОТОГРАФІЯ ЯК СПОСІБ САМОПІЗНАННЯ

У статті розглянута творчість фотохудожника Дениса Копилова, який спрямовує свій погляд як вглиб себе, намагаючись зрозуміти власне призначення в цьому світі, так і фокусує свою увагу на багатьох актуальних соціокультурних проблемах, завдяки чому його артпроекти представляють значний інтерес для подальшого дослідження в контексті культурології. У здійсненому аналізі робиться акцент на його творах, присвячених візуалізації етнокультурних особливостей племені яванова, переосмисленні ролі Чорнобильської катастрофи в контексті її розгляду з точки зору відродження тваринного світу зони відчуження, фіксації подій воєнного протистояння на території України, а також глобального переосмислення ролі людини на планеті Земля та її взаємовідносин з природним світом.

Ключові слова: фотографія, самопізнання, мистецтво, природа, Чорнобильська зона, "Ковчег «Чорнобиль»", плем'я яванова.

Постановка проблеми. Дослідження візуалізації наявних соціально-екологічних проблем у сучасному українському фотомистецтві є вкрай актуальним. У даній статті вперше творчість фотомитця Дениса Копилова була проаналізована в контексті культурології з визначенням основних векторів її спрямування та специфіки. Підкреслюється, що від відображення власних подорожей та екзотичного природного світу автор занурюється у творче дослідження духу індіанських племен, що візуалізується у сучасній, автентичній художній манері з використанням інноваційних авторських підходів у цілій серії робіт, які здобувають визнання як в Україні, так і за її межами на престижних світових ярмарках.

Аналіз досліджень і публікацій. Питанням дослідження художньої фотографії в зарубіжному та українському художньому, мистецтвознавчому й культурологічному дискурсі займалися Й. Г. Сміт [3], Д. Горбачов, Ю. Герчук, А. Вартанов, О. Лаврентьев, О. Лагутенко, В. Лесняк, О. Ляпін [1], С. Морозов, В. Михалкович, В. Стигнеев, С. Серов, Є. Павлов [2], Т. Павлова та інші.

Мета статті – здійснити культурологічний аналіз творчості сучасного українського фотохудожника Дениса Копилова, для якого звернення до фототворчості стало як актом арттерапії, так і дієвим способом самопізнання.

Виклад основного матеріалу дослідження. З чого починається шлях до самого себе? З внутрішнього пошуху, що іноді виникає завдяки не завжди сприятливим зовнішнім обставинам, які примушують тебе переглянути усталені пріоритети й вийти на зовсім інший рівень власного буття. Саме у цей момент об'єктив фотокамери може стати посередником на шляху повного єднання із природою, на шляху розуміння власної сутності крізь призму навколишнього світу, в якому починає віддзеркалюватися Справжнє.

Коли після довготривалого надзвичайно успішного кар'єрного зростання у сфері бізнесу Денис Копилов стикнувся із низкою емоційних і ділових провалів, природа стала тим гармонізуючим началом, завдяки якому вперше виникло бажання побачити себе у її віддзеркаленні, й саме фотоапарат став тим медіумом, посередником, крізь "око" якого він зміг зафіксувати відповідні власному стану природні форми. Як тут не згадати давньогрецьку ідею про мікрокосмос, в якому міститься квінтесенція всього всесвіту. Й саме макрофотографія виявилася свого роду арттерапією, завдяки якій Денис почав відбудовувати власну внутрішню "матрицю", а фото стало для нього набагато більшим, аніж просто копією дійсності, воно перетворилося, за словами автора, на певний "символ спостереження", завдяки якому став реалізовуватися сократівській принцип: "Пізнай самого себе". Візерунок павутиння, білосніжне латаття

на дзеркальній водній гладі, кришталеві краплі роси на ранковому листі, кора берези, що у пошуках свободи відшарувалась від власної основи – стовбура, все це стало змістом безмовного візуального діалогу із самим собою, в якому знайшли відображення найпотаємніші відчуття й переживання. За словами Дениса, лише після того як відбувається інтуїтивний "відгук" на фото і воно входить у справжній резонанс із внутрішнім "Я", він може демонструвати його іншим. І саме завдяки цій суголосності глядач здатен максимально відчувати тонкі, глибинні ритми, закладені в це зображення, що перестав бути лише фрагментарним відбитком реальності, перетворюючись на проєкцію внутрішнього світу автора.

І якщо творчий шлях багатьох митців починається із професійної освіти, набутих технічних навичок і бажання максимально втілити й реалізувати своє вміння у власних творах, то розкриття себе у креативній царині фото для Дениса Копилова стало першим кроком на шляху пізнання самого себе, на шляху відчуття власної співпричетності й розчиненості у великому макрокосмі Природи. Як тут не згадати головного героя роману-притчи Германа Гессе "Сіддхартха", який знайшов спокій і відповіді на внутрішні запитання на березі річки, яка допомогла йому відчувати себе частиною всесвіту.

Для Дениса звернення до фотографії стає, за його словами, філософією, що базується на спостереженні, адже спостереження є однією із базових основ усіх світоглядних систем. Завдяки спостереженню за самим собою ми можемо зрозуміти свої пріоритети і потреби, те, без чого не здатні існувати. Завдяки спостереженню ми можемо відчувати спорідненість із конкретними природними формами, які саме у цей момент часу входять у резонанс із нашим внутрішнім "Я". І саме завдяки цій суголосності фотографії починають випромінювати надзвичайно потужну життєву енергію, що окрім гармонізації автора починає гармонізувати й глядача. Й зовсім не випадково, що з першої ж спроби відправки творів до престижного світового видання National Geographic фото Дениса були відібрані й опубліковані в ньому, завдяки чому їх побачив увесь світ.

Активні пізнавальні подорожі – автор об'їздив близько 80-ти країн світу, включаючи Антарктиду, Арктику, Кенію, Уганду, Конго, Бразилію, Папуа тощо, – лише розпалили інтерес до фотографування, розширюючи горизонти й ставлячи нові цілі та творчі завдання. Непереборна цікавість Дениса Копилова до природного світу, що живиться внутрішньою інтуїтивною потребою у відновленні життєдайного енергетичного балансу, спрямовує митця на зустріч з різними тваринами, необхідність у спілкуванні з якими Денис відчуває на підсвідомому рівні, обираючи саме ту істоту, енергія якої за-

раз йому необхідна. Зустрічі з гірськими гориллами в Уганді, білими ведмедами на острові Шпіцберген та багатьма іншими екзотичними тваринами затвердили внутрішнє відчуття, що у момент візуального й емоційного контакту з конкретною істотою, енергетичного злиття з нею автор ніби стає нею самою, трансформуючи внутрішню сутність. У процесі унікального досвіду спілкування з рожевими дельфінами, що відчували надзвичайну спорідненість із Денисом і, демонструючи свою емпатію, навіть поклали голови на його плечі, він пережив процес справжнього єднання, він став членом їх зграї, відчуваючи себе "своїм серед своїх". Саме завдяки цьому енергетичному контакту зроблені фотографії дельфінів стали візуалізацією справжньої природної гармонії.

Особливе тяжіння Денис відчуває до ведмедів, яких у межах українських реалій намагається врятувати з неволі, із зоопарків, де життя усіх тварин перетворюється на довічне ув'язнення без будь-якого права на свободу. Автор спонсорує спеціальний ведмежий притулок, в якому вони мають можливість жити в досить комфортних природних умовах. І саме завдяки подібному відношенню митця емоційний вплив на глядача його фотографій на тему тварин досягає свого апогею.

Окрім цього, Денис намагається наблизитися до першоджерел походження людини, відновити ланцюжки втраченої єдності з природою, що до сьогодні збереглась у житті невеликих племен, які й зараз продовжують існувати за звичками кам'яного віку, відмежувшись від руйнівного, на їх думку, впливу технократичної цивілізації. Завдяки надзвичайним зусиллям йому вдалося потрапити до племен Папуа – Нової Гвінеї, Амазонії й, більше того, бути допущеним до участі у сакральних шаманських ритуалах, до яких практично неможливо долучитися чужинцям.

Цей життєвий етап своєрідної духовної ініціації відкрив нові горизонти бачення себе й став потужним поштовхом до народження свіжих креативних ідей, які візуалізувалися в фотопроєкті "Дух Яванана". Саме у цьому проєкті максимально втілилась інноваційна, сучасна манера автора, який надзвичайно майстерно поєднав стару техніку – цианотипію – з вибірковою розфарбовуванням фотографії акрилом та гуашшю, що здійснювала його мати Ольга Копилова – художник за фахом. Окрім цього, на деякі фото були накладені амазонські кокари зі справжнього пір'я ручної роботи, завдяки чому твори набули неймовірного, автентичного звучання, проєктуючи на глядача потужну енергію племінної культури з її містичним духом. Й сама ідея проєкту була надзвичайно глибокою й непересічною, адже один і той самий образ на фото відтворювався тричі у різних кольорових відтінках, відсилаючи нас до ідеї триєдності людської сутності, яка складається із тіла, душі та духу, що на фотографіях символічно візуалізувалися у різних барвах – від блакитного, сіро-коричневого до червоного, на тонкому плані відображаючи своєрідну специфіку різних енергій. Особливо знаковим є фото самого автора, голову якого туземні вожді прикрасили колоритним кокаром, а обличчя розфарбували у відповідності до їх бачення його внутрішньої сутності. Це своєрідне одкровення Дениса, в якому від показує світу три виміри свого власного "Я", ніби запрошуючи глядача підключитися до процесу самопізнання на шляху індивідуального пошуку відповідей на вічні питання.

Твори із циклу "Дух Яванана" були дуже успішно представлені на артярмарку "VOLTA" у швейцарському Базелі, що свідчить про реальний інтерес до креативних інновацій автора, який, з одного боку, постійно екс-

периментує й виходить за рамки традиційного, а з іншого – не втрачає при цьому глибинних сенсів і багатошарового змістового наповнення зображень.

Глибоко психологічні людські образи знову виникають у творчості фотохудожника в контексті проєкту "Праведники світу", який він присвятив людям, жителям України, що врятували євреїв під час Другої світової війни. Для автора було надзвичайно важливо зазирнути в їхні очі, побачити сліди пережитого на вкритих зморшками обличчях, що іноді можуть без зайвих слів розповісти про минуле. Цей проєкт мав великий резонанс – відразу відбулось його експонування на двох поверхах Адміністрації Президента, а згодом і в Держадміністрації міста Києва. Його відвідували і Президент України, і представники Єврейського фонду, а також самі герої, долі яких стали центром всебічної уваги.

Тема війни, трагічного протистояння сьогодення, яке є невгасаючим болем сучасної України, продовжує бентежити автора, завдяки чому народжується проєкт "Children in war", фото з якого експонувалися, відповідно до неординарного задуму організаторів, прямо на вулиці напроти Рейхстагу в рамках Європейського місяця фотографії в Берліні. Це була надзвичайно знакова подія, адже отримати дозвіл на публічну вуличну демонстрацію подібного мистецького заходу в Німеччині практично неможливо. Але саме символічна діалогічність теми фотовиставки і знакової архітектурної споруди – Рейхстагу, підкорення якої під час Другої світової війни стало символом перемоги над фашизмом, була дуже важливою для максимально повного сприйняття образів, представлених учасниками заходу. Інший проєкт Дениса – "Ukraine: Tiding over" – також присвячений темі війни в Україні. Його успішне експонування відбулось в багатьох країнах: США, Канаді, Ізраїлі, Польщі, що є свідченням надзвичайної актуальності даної теми для міжнародного співтовариства.

Своєрідною квінтесенцією, міксом соціальної та екологічної проблематики, стає інший проєкт Дениса Копилова "Ковчег "Чорнобиль"". Протягом одних з досить частих відвідин чорнобильської території митця у певний момент осяяла думка: саме зараз зона відчуження стала свого роду Ноевим ковчегом для тварин, де вони захищені від головного хижака й руйнівника – людини. Вроджена креативність підказала автору дуже неординарний хід: а давайте уявимо, що в Чорнобильській зоні тепер мешкають тварини з усього світу, ніби перетворюючи цю місцевість на райські сади, яким ще невідомо гріхопадіння й боротьба за виживання. На допомогу приходять численні фото, які Денис робив у багатьох куточках світу. Він друкує гігантські плакати 2 на 3 метри із зображенням тварин і розміщує їх у різних місцевостях Чорнобильської зони, фіксуючи об'єктивом фотокамери цю незвичну природно-мистецьку взаємодію. Подібна інвазія у простір відчуження породжує абсолютно новий вимір сприйняття цієї зони, перетворюючи її на потенційно гармонійну територію, символом якої стає життя, а не смерть.

Але автор не зупиняється на досягнутому, жага експерименту й інновацій підштовхує його до чергового підключення художніх здібностей матері до процесу співтворчості, завдяки чому в результаті накладення малюнків на фотографії Денис візуалізує ідею уявних мутацій самих фото, що ніби піддалися впливу радіації. Це приводить до народження нового проєкту "Мутація", в якому глядач занурюється у світ фантазмагорій із пінгвінами у шоломах (постмодерністська гра з темою 33 бо-

гати́рів), із зебрами у проти́газах, оленями на фоні етнонаціонального орнаменту та інших авторських задумок.

Масштабне представлення авторського переосмислення теми Чорнобиля відбулось у липні 2021 року в Національному музеї Тараса Шевченка в рамках арт-проєкту Дениса Копилова "Ковчег "Чорнобиль": Перезавантаження", що складався з двох взаємодоповнюючих блоків, розташованих на подвір'ї та у залах музею. Експозиція містила твори з двох авторських проєктів: "Ковчег "Чорнобиль"" та "Мутація", що на смислового та візуального рівні поставали частиною великої, цілісної історії, створеної автором. Проєкт був особисто підтриманий всесвітньовідомим режисером Девідом Лінчем та його фондом – David Lynch Foundation, який виступив партнером даного заходу. У своєму листі Денису Копилу Девід Лінч написав: "Немає більше випромінювання радіоактивної отрути, тепер випромінюємо світло, узгодженість і щастя!!!".

Артпроєкт "Ковчег "Чорнобиль": Перезавантаження" мав на меті здійснити кардинальну трансформацію відношення до Чорнобильської зони зі знаку "мінус" на знак "плюс", оскільки саме ця Зона стала притулком для численних тварин, що абсолютно безпечно живуть і розмножуються після їх символічного порятунку від головного хижака – людини – у Новому ковчезу природи.

Значна частина робіт – банери розміром 2,50 на 5,00 метрів – були складовою грандіозної експозиції з 11 фототворів митця у Прип'яті, присвяченої 35-й річниці аварії на Чорнобильській АЕС, що розташовувалась просто неба у самому місті. Роботи перебували у Прип'яті півтора місяці й тільки після ретельної перевірки та отримання усіх необхідних дозволів були перевезені у Київ.

Отже, граючи, в унісон ідеям апологета ігрової теорії Йохана Гейзінги, експериментуючи, зазираючи вглиб

себе завдяки об'єктиву фотокамери, Денис запрошує кожного із нас у далеку подорож шляхами самопізнання у пошуках власної сутності й власного покликання. І саме його фотографії стають безмовними свідками авторського поступу, фіксацією Справжнього у кожному схопленому камерою моменті життя.

Висновок. Представлене дослідження демонструє різновекторні інтереси митця, які торкаються також гострих соціальних тем військових конфліктів та Чорнобильської катастрофи. Масштабний артпроєкт "Ковчег «Чорнобиль»" стає спробою кардинального переосмислення ролі Чорнобильської зони в новітній історії України зі знаку "мінус" на знак "плюс", оскільки саме зараз у цій місцевості відбувається глобальне відродження флори та фауни, що може сприяти суттєвому переформатуванню відношення як українців, так і світової спільноти до зони відчуження в контексті перетворення її на зону життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ляпін, О. Олександр Ранчуків. Такі часи / О. Ляпін. – К., Артбук, 2008. – 132 с.
2. Павлов Є. Тотальна фотографія. / Є. Павлов. – К., Фамільна друкарня Huss, 2016. – 121 с.
3. Сміт Й. Г. Коротка історія фотографії. Ключові жанри, роботи, теми і техніки / Йен Гейдн Сміт. – Л., Видавництво Старого Лева, 2021. – 224 с.

REFERENCES

1. Liapin, O. (2008). Oleksandr Ranchukov. Taki chasy [Oleksandr Ranchukov. Such times]. Kyiv, Artbuk.
2. Pavlov, Ye (2016). Totalna fotohrafia [Total photo]. Kyiv, Familna drukarnia Huss.
3. Smit, Y. H. (2021). Korotka istoria fotohrafii. Kliuchovi zhanry, roboty, temy i tekhniki [A short history of photography. Key genres, works, themes and techniques]. L'viv, Vydavnytstvo Staroho Leva.

Надійшла до редколегії 05.06.22

S. P. Stoian, Doctor of Philosophical Science, Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv
60, Volodymyrska Street, Kyiv, 01033, Ukraine

DENIS KOPYLOV: PHOTOGRAPHY AS A WAY OF SELF-KNOWLEDGE

In the article the author analyzes the photo works by Denys Kopylov who directs his gaze deep inside himself, trying to understand his own purpose in this world and focuses his attention on many current socio-cultural problems due to which his art projects are of great interest for further research in the context of cultural studies. The analysis focuses on his works devoted to the visualization of the ethno-cultural features of the Yavanava tribe, rethinking the role of the Chernobyl disaster in the context of its examination from the point of view of the revival of the animal world of the exclusion zone, recording the events of the military confrontation on the territory of Ukraine, as well as the global rethinking of the role of man on planet Earth and its relationship with the natural world.

For Denys turning to photography becomes according to him a philosophy based on observation because observation is one of the basic foundations of all worldview systems. By observing ourselves we can understand our priorities and needs what we cannot live without. Through observation we can feel a kinship with specific natural forms that resonate with our inner self at this very moment in time. And thanks to this consonance the photographs begin to radiate an extremely powerful vital energy which in addition to harmonizing the author begins to harmonize the viewer as well.

The study of the visualization of existing social and ecological problems in modern Ukrainian photo art is extremely relevant. In this article for the first time the photo works by artist Denys Kopylov was analyzed in the context of cultural studies with the definition of the main vectors of its direction and specificity. It is emphasized that from the reflection of his own travels and the exotic natural world, the author immerses himself in a creative study of the spirit of Indian tribes which is visualized in a modern, authentic artistic manner using innovative authorial approaches in a whole series of works that are gaining recognition both in Ukraine and abroad at prestigious world fairs.

Keywords: photography, self-discovery, art, nature, Chernobyl zone, "Chernobyl Ark", Javanese tribe.